

مرکز تۇزىيى:
باب ەالى جادە سەندە (اتحاد
تجارت) كىتەخانەسى

آبۇنە بىلى:

سەنەلىكى ۱۰۰ غرۇش
آلتى آيلغى ۵۰

۵۰ لىك اجىنىيە ايىپىن ۲۵ غرۇش خىم
اولونىلىدر .

دېنى، غەلىمى، ادبى، ۱۳۳۸

مەخسۇل
۱۳۳۸

بىلىم ۋە تەربىيە

صاحبى، مەدېرى، مەخسۇس:

آبۇنە قىدى مەمەلەسى ھەسەنەلىكى بىلىم
وايىكىلىنى آلتى آيدىن ەقتاراً اجرا اولونور

فى: غرۇش

۱۰

مەخسۇس

۱۳۴۳

ادارەخانەسى:
بايزىد جامع شىرىنى تەربە قاپىسى
قارشىسەندە

اسلامك نفعەنە خادىم مەقالات
مەمالتشكر قبول ونشر اولونور

يازانك شەخسىيەتلىك، يازىنكە ەمىيەت
نەزەردەكتە آلتىلىر .

كەن يازىلردىن شايدان قبول كورولنلر
تەلەپ سىراسىبەلە درج ايدىلىر .

كوندەرىلە جاك آثار، اوقوناقلى
ومختصر جە يازىلش اولمالىدر .

جەلد

۵

ەدد

۵۱

نتیجه: كرك آيتك منسوختنه و كرك شيخ فانی حقنده نزولنه قائل اولونسون، احمای مقیمینك رمضانده عیناً اوروج طومارلی فرضدر. آنلك فدیة ايله اوروجدن قورتولمیزی ایچون مساع شرعی یوقدر. نصوص دینیة ايله متواتراً نقل اولنه كلن سنت عملیه بو خصوصی صورت قطعیهده ییلدیرمش اولدینی کی بویانده اجتماع امتده انعقاد ایتشد. بورایه قدر (یطیقونه) آیت جلیله سنده نسخه قائل اولانلر ايله اولمیانلرك نقطه نظرلی وبومسئله نك ماهیت شرعیة سی تماماً كشف وایضاح اولوندقدنصره عیداه افندی ايله سلیمان نظیف بکه جواب ویرمك ایستم:

المکلبی محمد عاطف

تصحیح
بکن نسخه ده ۲۳ نجی صحیفه نك ۱۵ نجی سطرندن
آشایکی عبارده ش یله اولاجقدر:
«باشقه آلردن او قدر کونلر اوروج طومارینه
سورة بقره نك (۱۸۴) نجی آیت جلیله سیله رخصت
ویرلشد.

ابراهيم عليه السلام حقنده بر استیضاح

اسماعيل حق بك افندی به

۱

محترم افندم

توحید افکارك ۹ و ۱۰ حیزران ۳۴۰ تاریخلی
نسخه لرنده منتشر (حضرت ابراهیم علیه السلام
تورکدر) عنوانلی بر تبعا مه کزی او قودم، بعض
جهتلرندن فوق العاده مستفید اولدم. بوندن طولای
عرض تشکر ایدرم. یالکز آ کلایامادیغ، عدم
تفهم طولایسیله ده قبولنده متردد، حتی معذور
قالدیغ بر بحثی حقنده ذات عالی کزی تصدیقه مجبور
اولدم. اقسام سائر مه سی ایچینده وارسین اربابی بیان
مطالعه ایتسین.

توراتك بخت نصر اردوسی طرفندن احما، کاتب
عزرائك یازدیغی نسخه نك ده مؤخرأ اضاعه ایدیلش

اولدیغی بیان ايله برابر (موجودلرك اصلنه اولان
توافقنی قبول ایتك برآز مشکل ایسه ده منقولات
تاریخیه قسمی عیناً و حرفیاً دکلسه بیله مالا قبولده
محدور مطالعه) ایتهدیک کزی سویلیوز و او کتابك
منقولات تاریخیه سندن حضرت ابراهیمك حرمی
(سارا) نك جناب خلیل الله ايله بابا بر قاردهش
اولدیغی استخراج ایدیور، (حال بوکه) (سارا)
عینی زمانده مشارالیه حضرت تلرینك لاب قیز قرداشیدز.
یکرمنجی فصلك اون ایکنجی آتی صراحة
کوستریور. آیت ۱۲ «ودخی کر چك که قیز قرداشم
بابامك قیزدر، اما آنامك قیزی دکلدر و بکازوجه
اولدی» بوندن آ کلایشیلور که او وقتلر ممنوعیت
یالکز لام قیز قرداشلر ایچونمش. لاب قیز قرداشلر
ترویج ایدیلوردی (بویور و یورسکرز).

شو نتیجه، ذهنی غجیقلادی. بناء علیه
ابوالفدا تاریخنی آچدم. (ذکر ابراهیم الخلیل
صلوات الله علیه) فصلنده (وهو ابراهیم بن تارح
وهو آزر) دنیلدکن، قرآنده کی (آزر) ايله
توراتده کی (تارح) ك عین ذات اولدینی حقنده کی
افاده علیه کز تصدیق ایدیلدکن صوکر (وآمنت به
زوجه سارة وهی ابنة عمه هاران) یعنی «حضرت
ابراهیمی، زوجه سی و عمجه سنك قیزی ساره تصدیق
ایتدی» معلوماتی ویریلدیکنی کوردم.

صوکر (ابن جریر طبری) تاریخك مطبوع
تور که ترجمه سنی قاریشیدردم، اورادهده شو سطرلی
بولدم:

(ابراهیمك بر عمیسی وار ایدی. آنك آدینه
هاران دیرلر ایدی. بو، هارانك بر قیزی وارایدی.
آدینه ساره دیرلر ایدی. شو یله کم اول زمانده
آندن لطیف و آندن کوزل خاتون یوغیدی. ابراهیمه
ایمان کتوروب مسلمان اولشیدی. ابراهیم آنی
آلوب زوجه ایدمشیدی).

شوسوزلری قارشیلان شیریلنجہ (ہاران) اسمی ایکی ذات بولوندیغی و بولردن برنجیسی (تارح) ک قاردهشی، ابراهیمک عمجہسی وقاین پدیری، سارہنک، ملکہنک ویسکہنک باباسی، ایکنجیسی ده (تارح) ک اوغلی و ابراهیم ایله ناحورک قاردهشی اولدیغی آکلاشیلیور کی اولویور .

چونکہ: سزده کی نسخهنک «وناخورورتنک آدی ملکا کہ ملکانک ویسکانک باباسی هارانک قیزی ایدی» عبارہ معقدہ سندن۔ یا گیلیمورسہم۔ معنی چیقارمق امکانی یوقدر . بندہ کزده کی نسخهنک (بودخی) سنده کی اسم اشارتک مشارالیهاسی ده سارہ اولمادیغی تقدیرده عینی امکانسزلق قارشیسندہ قالینمق محققدر . مکرکہ «ملکہ، ملکہ ویسکہنک پدیری هارانک قیزی ایدی» معنای غریبی تفہم اولونہ ! بوندن باشقہ ہراییکی نسخهده کی پدراولان (ہاران) حضرت ابراهیمک وفات ایدن برادری فرض ایدیلیرسہ دہا ہر چوق غرابتلر چیقور . ازجملہ (تارح، آبرامی و ناحوری و ہارانی تولید ایلدی) عبارہسی ترتیب صیراسیلہ ایسہ۔ کہ سوزک نسق طبعیسی اونی ایجاب ایدر۔ اولاد تارحک الکبویوکی حضرت ابراهیم، اک کوچوکی ده هاران اولمق لازم کلیر. بوتقدیرده ایسہ بی (تارح) ک اک کوچوکلری (ہاران) ک بویوک برادرلرندن پک چوق اول او، بارق وچولوق، چوجوق صاحبی، حتی برادری (ناخور) ہ قاین پدیر اولماسی اقتضا ایدر. ثانیاً: ناحورک حریمی ملکہ، یاخود ملکا اولماسنہ، اودہ هارانک قیزی بولونماسنہ کورہ ہمشیرہ سیلہ ازدواج ایدن یالکز حضرت ابراهیم دکل، قاردهشی ناحورکدہ برادر زادہ سیلہ اولہ نمش اولدیغی تین ایدر . !

ثالثاً: توراندہ تارحک اولادی آراسندہ (سارہ) نامندہ برقیزی اولدیغی کوستریلیور. اگر مشارالیهاء

(ابوالفدا) ایله (طبری) کی ایکی اسلام مورخنک بو مسئلہده کی شہادتی، معلومات عاجزانہ می تأیید ایلہدی . فقط بردہ توراتی تدقیق ایتک ایستہدم. بندہ کزده کی نسخه (آمریقان کتاب مقدس شرکتی) طرفندن ۱۹۱۲ سنہسی استانبولده باصدہ یریلش . (تکوین المخلوقات) سفرینک اون برنجی بابندن نقل ایلہدیککز کلماتی بولدم . کلمہ و ترکیب کلام اعتباریلہ فرقلیجہ اولان الفاظ منقولہنک ایکسیسی ده بورایہ کچیردم . مقصدم، ۸۵ سنہ آراسی بولونان ایکی طبع بینندہ کی تغیری کوسترمکدر . نزد عالیکردہ کی نسخه :

» ۲۷ — و تارحک تناسلری بولردر. تارح آبرامی و ناحوری و ہارانی تولید ایلدی . هاران ایسہ لوطی تولید ایلدی .

» ۲۸ — و هاران تارحک اوکنده طوغدوغی ولایتده یعنی اورکلدانی ده اولدی .

» ۲۹ — و آبرام و ناحور کندولرینہ عورت آلدیلر. ابرام عورتک آدی سارای و ناحور عورتک آدی ملکا کہ ملکانک ویسکانک باباسی هارانک قیزی ایدی . «

بندہ کزده کی نسخه :

» ۲۷ — و تارحک نسللری بولردر . تارح آبرامی و ناحوری و ہارانی تولید ایلدی هاران دخی لوطی تولید ایلدی .

» ۲۸ — و هاران طوغدینی دیارده یعنی کلدانیلرک اور (شہر) ندہ پدیری تارحک حضورندہ وفات ایلدی .

» ۲۹ — و آبرام ایله ناحور کندیلرینہ برر زوجہ آلاق آبرامک زوجہسی اسمی سارای و ناحورک زوجہسنک اسمی ملکہ ایدی . بودخی ملکہنک ویسکہنک پدیری هارانک قیزی ایدی . « (ابوالفدا) و (طبری) نک روایتیلہ توراتک

هاران بن تارحك كريمةسى ايسه حضرت ابراهيم،
همشيره سنى دكل، برادر زاده سنى آلمش اولور .
وسائرہ وسائرہ ...

حال بوكه ذهاب واقحك اسم مشابهتندن، يعنى
تارحك (هاران) نامنده بر قارده شى، برده اوغلى
بولونماسندن ايلرى كلديكى قبول ايديلنجه عقل
ونقلك قبول ايدمه يه چكى شو محذورلك هيچ برى
قالماز ويالكز مسلمنلك دكل، عموم اهل كتابك
حسياتى رنجيده اولماز .

ذات عاليكز، اك زياته سزك نسخه ده «ودخى
كرچك كه قيز قرن داشم بابامك قيزيدر اما . آنامك
قيزى دكلدر وبكا عورت اولمشدر» بزم نسخه ده
ايسه «فى الحقيقه بو پدرمك قيزى همشيره مدرولكن
والده مك قيزى اولماق له بكازوجه اولمشدر» عبارته سنه
استناد ايدىورسكز .

توراتده جزارملى (ايملك) ه خطاباً حضرت
ابراهيمك سويله ديكي مروى بولونان بو سوزلىرى
عجبا تاويل ايتك، مثلاً «ساره، عمجه مك كريمةسى
اولدينى جهته بويوك بابامك قيزى، يعنى حفيده سيدر.
والده مك قيزى اولما ديغندن حقيقى همشيره مك دكلدر»
معناى مألوسنى چيقارمق ممكن دكليدر ؟

على الخصوص توراتك (منقولات تاريخيه قسمنى
عيناً وحرافياً دكله بيله مألأ قبولده محذور مطالعه)
ايمه ديكلكنزى مقاله كرده بيان بويورويوردىكز .
او حالده او مبهم، ويا خود محمل ويا خود ترجمه جه
ناقص عبارته مألأ آلوده حسن تاويل ايله مك
لازم كلزمى ؟

انبياى عظامدن (زلّه) صدورى قابل واوميانده
حضرت ابراهيمك حرمى، طولاييسيله ده كندىنى
قورتارمق ايچين زوجه سى حقنده (همشيره مدر)
كلامنى قائل اولدينى مسلمنانلر آراسنده تواتر معلومدر .
برى داها واركه : ساره مك زوجه ابراهيم

اولدينى آكلايان (ايملك) ك مشاراليهايه خطاباً
«ايشته برادر كه بيك قطعه كوموش ويردم» ديدىكى
ينه توراتك وتكوين المخلوقاتك يكرمنجى بابنده مقيد .
عجبا بو (برادر ك) لفظى (عمجه زاده ك) موقعنده مى
قوللاينلدى ؟

ناصيل كه عمجه چوجو قلىرىنك بربرينه (آخابك)
(آبلا) كى خطاباتده بولونماسى بزده ده مرعيدر .
يوقسه لاب همشيره ايله ازدواج ايتك جزار
اهالىسنجه ده معتادى ايدى كه اورا حكمدارىنك
استغرابنى، حتى نفرتنى موجب اولمادى ؟

توراتك - بلكه ده رمزى اولدينى ايچين - ترجمه
آكلاشيلاميان بوكى منقولات غريبه سى، از جمله
(لوط) و يعقوب عليهما السلام حقنده - معلومكز
اولمق لازم كن - مرويات غير معقوله وغير مقبوله سى
واركه مسلمان علماسنك ده، اوروپا ارباب قلمنك ده
شدتلى انتقاداته اوغرامقندن قورتولاماشدر. مثلاً
(كتاب الفصل) مؤلفى (ابن حزم) نه قدر شدتلى
قلم قوللاينر .

بلكه تورات مفسرلرنجه بو روايتلر، معقول
ومناسب برر شكاه افراغ ايديشدر . فقط بزم او
تفسيرلرى بيله مه ديكلمز ايچين محمل ومبهم، على الحوص
برباد بر ترجمه ايله معقد سوزلر قارشيسنده شاشيروب
قاليورز، بر پيغمبر ذیشان حقنده بوكى اسناداته
ناصيل قالقيشيليور دييورز. حال بويله ايكن او كى
سوزلىرى دليل اتخاذايله يهرك اونلردن حكم و نتيجه
استخراجنه چاليشيرسه ق بيلمه كه نه يابمش وحقيقته
نه درجه ياقلاشمش، داها طوغروسى اوندن نه قدر
اوزاقلاشمش اولورز ؟

دين كتابلرىنى - تفسير وتوضيح اولمقسزىن -
ساده ترجمه لرندن اوقومق، غالباً متك مألنى آكلا-
يامامقندن عبارت قاليور .. وقالاجق .

دهازياده تصديق ايمه مش اولمق ايچون - تطويله

شريفك مضمون جليلنه تبعاً جناب ساره نك، حضرت ابراهيم (ع. م) ك همشيره سى اولماديغنه ديناً اينامغه مجبور، بونك عكسنى دوشونمك شرعاً جائز دكلدر، دينه بر حقيقت پرور لكده بولونويور سكز. بناءً عليه مسئله حل ايديلشدر.

ابراز بويورولان شوديندارانه انصاف طولاييسيله عرض تشكرات و تقديم احترامات ايلرم افندم. [بويي مقاله، توحيد افكار غزته سيله ده نشر ايديلشدر]

طاهر المولوى

كائنات و منظمه مركز صورت تشكىلى

كائناتك صورت تشكىلى خفنده ؛ بللى باشلى حال حاضر توراتلريله ، حضرت قرآنك واوروپا حكما سنك بر نقطه نظرى واردر . بونلردن ؛ توراتلرك افاداتى پك زياده مغاير حقيقت اولوب اوزون اوزادى به تشریح زحمتنه بيله ده كز :

جناب حق ارضى و كائناتى آلتى كونده يراتمش و يراتدينى شيلرى ايرتسى كون كندى كندينه بكنمش ، يدنجى كونده استراحت ايتمش . كوريليور كه بوشكلده كى بر معبودك ، عادى بردولكردن هيچ ده فرق يوقدر . توراتك ، يالكز بو حكايه سى بيله ، كنديسنك هر خالده موسى عليه السلامه من طرف الله كوندريلان كتاب مقدس اولماديغنى اثباته كافيدر . ذاتاً مذكور كتابه كوره كائنات هر شيدن بيوك بر ارض ايله اونك اطرافنده دون بر كوش ، بر قرور قاج ييلديزدن عبارتدر . ثوابت تعبير ايديلن كواكب ، حقيقى بر قبه دن عبارت بولنان كوكره ميخلانمش و پرچينلنمش ايشيقلردن بشقه برشى دكلدر ، بونلرده محضا سكان ارض ايچون احسان بيورلشدر .

بو كى قيمتمز اخباراتك ؛ پك ذكى و عالم

مساعد بولونان سوزمى - بوراده كسيورم و شو استيضاحنامه يى نظر عاليكزه عرض ايديمورم. ايضاحات مقنعه اعطا بويورولورسه هم بنم ، هم ده بنم كييلرك تنوير افكارينه خدمت ايديش اولور . باقى احترام افندم .

۲

ابراهيم عليه السلام ايله زوجه محترمه سى خفنده كى استيضاحه جواباً ۱۹ خيزران ۳۴۰ تاريخلى توحيد افكار ايله نشر ايديلن مقاله كرى سرور و حبور ايله او قودم .

صحيح بخارى ده مندرج (لم يكذب ابراهيم عليه السلام الا ثلاث كذبات ... قال اخى) حديث شريفى نقل ايديمور و « جناب ابراهيم (ع. م) ك همشيره مدر سوزى سويله ديكنى پيغمبر ديشان افنديمزه تصديق بويورويورلر » ديور سكز .

أوت . خليل الرحمن حضرتلرينك كنديسنى اجراى آيين اثنا سنده بولونمق ايچين قيره كوتورمك ايستينلره « بن خستيم » دينه اعتذار ايتديكى ، معبدده پارچه لادينى پوتلرايچين بونلرى كيم قيردى ؛ سؤالنه « بويوكلى يامشدر » جوانى ويرديكى ، برده زوجه سى ساره نك نه سى اولماديغنى صوران جبار هكمداره « همشيره مدر » ديديكى طرف رسالتدن منقول و بين المسلمين زلات انبيا جمله سندن اولمق اوزره معلومدر .

ديمك كه حضرت ابراهيم ، ساره ، ايچين لضروره « همشيرم » ديمكه حقيقت خالى سويله مه مش ، همشيرم ديمه سنك واقعه مطابق اولماديغنى ، يعنى ساره ، جناب خليلك قير قارده شى بولونماديغنى ده اصدق الانبياء عليه اكل التحايا افنديمز طرفدن تصديق بويورولمش . او خالده ؟ .. قنبت المطلوب ، نيته كيم ذات عاليكزه « بر كونه التباسه محل قالماق اوزره شوراسنى ده صراحة هم عرض ايتمك ايسترم كه زمستلمانلر ، حديث